

27.5.2026

VK/21631/2026

Oikeusministeriö

lausuntopalvelu.fi

VN/28134/2025

Valtiokonttorin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain muuttamisesta

Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö on pyytänyt Valtiokonttorin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (SyytKorvL) muuttamisesta. Muutoksen tarkoituksena on määrittää vapaudenmenetyksestä tai vapauden rajoittamisesta aiheutuneesta kärsimyksestä maksettava korvaus. Nykyisin korvaus määräytyy oikeuskäytännön ja Valtiokonttorin korvauskäytännön mukaan. Valtiokonttori vastaa syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain toimeenpanosta sekä korvausten suorittamisesta.

Ehdotetuilla muutoksilla säädettäisiin kärsimyksestä maksettavan korvauksen vuorokausikohtaisesta määrästä ja huomioon otettavista seikoista korvausta määrittäessä. Korvauksen perusmäärä olisi 120 euroa kultakin vuorokaudelta, jona henkilö on ollut vapautensa menettäneenä. Vuorokausikohtaista korvausta voitaisiin erityisistä syistä korottaa tai alentaa, mutta korvauksen määrä olisi kuitenkin vähintään 80 euroa ja enintään 180 euroa kultakin vuorokaudelta, jona henkilö on ollut vapautensa menettäneenä. Laissa lueteltaisiin myös ne seikat, jotka olisi otettava huomioon erityisiä syitä harkittaessa.

Lisäksi erikseen säädettäisiin kärsimyksestä maksettavan korvauksen määrästä silloin, kun henkilö on määrätty matkustuskieltoon, tehostettuun matkustuskieltoon tai tutkinta-arestiin.

Saamansa lausuntopyynnön johdosta Valtiokonttori lausuu seuraavaa:

Ehdotetun sääntelymallin tarkoituksenmukaisuus

Ehdotettu sääntelymalli vastaa pääosin uudistuksen toimeksiantoa ja korjaa Valtiokonttorin mielestä joitain korvausmäärien osalta esillä olleita haasteita. Ehdotukseen sisältyy kuitenkin mahdollisuus kokonaiskorvauksen alentamiseen tai korottamiseen, ja tämä mahdollisuus ei Valtiokonttorin mielestä edistä uudistukselle asetettuja tavoitteita. Valtiokonttori haluaa tuoda esille, että ehdotuksessa tulisi paremmin huomioida valmistelun aikana esiin tuotu tarve automaattisen päätöksenteon edistämiseksi sekä tiettyjen korvausmääriin

27.5.2026

VK/21631/2026

vaikuttavien olosuhteiden huomioimisen joko säännöstayalla tai vähintään perusteluis-sa.Sääntelyssä tulisi vielä tarkemmin huomioida harkinnanvarais-ten elementtien poistaminen ja selkeästi määritellä korvausmäärään vaikutta-vat tekijät.

Korvausmäärät

Laissa säädetyt euromääräiset korvausmäärät luovat edellytykset automatisoi-dun päätöksenteon käyttöönotolle. Korvauksenhakijan näkökulmasta esitys lisää oikeusvarmuutta, läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta.

Vajailta vuorokausilta maksettava kokonaisvuorokausikorvaus selkeyttää ja yksinkertaistaa korvauksen laskentatapaa. Lisäksi selkeät euromääräiset ala-ja ylärajat laissa lisäävät korvauskäytännön yhdenmukaisuutta, vähentävät harkinnanvaraisuutta, parantavat korvausten ennakoitavuutta ja mahdollistavat sujuvamman korvauskäsittelyn. Valtiokonttori katsoo, että esitysluonnoksessa on kirjattu hyvin kärsimyksen määrän arvioinnissa vakiintunut korvauskäytäntö esimerkiksi vapaudenmenetykseen liittyvän julkisuuden ja terveydentilan hei-kentymisen osalta sekä vapaudenmenetyksen vaikutuksesta perhe- ja sosiaali-siin suhteisiin.

Valtiokonttori haluaa kuitenkin huomauttaa, että automaation edistäminen vaatii säännöksiltä tai vähintään perusteluilta harkinnanvaraisten elementtien minimointia ja kaavamaisuutta. Esimerkiksi tilanteet, jolloin poiketaan 120 eu-ron vuorokausikohtaisesta korvauksesta, tulisi määritellä tarkemmin. Tällaise-naan vaikuttaa siltä, että korvaustasot jäävät vielä Valtiokonttorin ja tuomiois-tuinten ratkaisukäytännössä muodostuvaksi, mikä ei edistä uudistuksen tarkoi-tusta. Esimerkiksi säännöskohtaisissa perusteluissa (HE-luonnos s. 42) mainitaan nyt, että: ” Mitä vakavampaan epäiltyyn rikokseen vapaudenmenetyk-s on perustunut, ja mitä ankarampi rangaistus rikoksesta on ollut odotettavissa, sitä korkeampi korvauksen tulisi olla.”

Korvauksen määrän arviointiin vaikuttavat seikat, mukaan lukien se, että vapaudenmenetyksen kesto ei enää vaikuttaisi vuorokausikohtaiseen korvaukseen

Valtiokonttori pitää perusteltuna, että vapaudenmenetyksen kesto ei enää vaikuttaisi vuorokausikohtaisen korvauksen määrään, sillä tämä on johtanut kohtuuttoman suuriin korvauksiin. Mitä selkeämmin korvauksen määrän arvioi-ntiin vaikuttavat seikat on todettu laissa tai hallituksen esityksen perusteluissa, sitä selkeämpää on korvauskäytäntö. On tarkoituksenmukaista, ettei vapau-denmenetyksen kesto vaikuta korvauksen määrään kahteen kertaan, kuten esityksessä on todettu.

Mahdollisuus korottaa tai alentaa kokonaiskorvauksen määrää (4 a § 4 mom.)

Valtiokonttori ei pidä kokonaiskorvauksen korottamisen mahdollisuutta perus-teltuna. Kokonaiskorvauksen korottaminen lisää tulkinnanvaraisuutta, voi joh-taa korvaustason nousuun vastoin uudistuksen tavoitteita ja todennäköisesti lisää kanteiden määrää tuomioistuimessa. Mikäli korotusmahdollisuus säily-tetään, tulisi sen soveltamisala rajata selkeästi poikkeuksellisiin tilanteisiin ja

27.5.2026

VK/21631/2026

hallituksen esitykseen tulisi kirjata esimerkinomaisesti tapauksia, joissa korotusmahdollisuutta sovellettaisiin.

Valtiokonttori katsoo, että kokonaiskorvauksen alentamisen mahdollisuus on perusteltua. Kohtuullisuusarvioinnissa tulisi kuitenkin aina voida arvioida myös sitä, onko korvausta ylipäättään kohtuullista maksaa. Tämä koskee esimerkiksi tilanteita, joissa tutkintavankeusaika on kokonaisuudessaan hyvitetty vankeusrangaistusta vähentäen tai korvauksenhakija on tuomittu rikoksista mutta vankeusrangaistus on tuomittu ehdollisena.

Rahamäärien tarkistaminen

Rahamäärien tarkistamisesta on oltava selkeä säännös, jotta hakijat ovat yhdenvertaisessa asemassa riippumatta hakemuksen ajankohdasta. Tarkistamisen tulee kuitenkin tapahtua riittävän pitkällä aikavälillä, esimerkiksi viiden vuoden välein.

Siirtymäsäännös

Valtiokonttori kannattaa esitettyä voimaantulosäännöstä. Se on tarkoituksenmukainen valtion korvaustoiminnan sujuvuuden, kustannusten rajoittamisen ja automaatiokehityksen kannalta, sillä se osaltaan vähentää kahden eri korvaustason soveltamista Valtiokonttorissa. Mikäli vapaudenmenetyksajan sijoittuminen ratkaisisi lain soveltamisalan, Valtiokonttorissa tulisi olemaan hyvinkin pitkään, jopa 5–10 vuoden ajan kaksi eri korvausjärjestelmää, mikä aiheuttaisi huomattavia järjestelmäkustannuksia ja mahdollista epäyhtenäistä korvauskäytäntöä ja eriarvoisuutta korvauksenhakijoiden välille. Vapaudenmenetyksajan sijoittumiseen perustuva siirtymäsäännös voisi johtaa myös epäselviin ja osin epäyhdenvertaisiin tilanteisiin silloin, kun vapaudenmenetyksestä osa olisi ajoittunut vanhan lain mukaiseen aikaan, ja osa uuden lain mukaiseen aikaan.

Esityksen vaikutusten arviointi

Esityksessä on todettu vaikutuksena viranomaistoimintaan muun muassa, että ”Kokonaisuutena arvioiden viranomaisten vapautuneista resursseista voidaan arvioida aiheutuvan noin 50 000 euron vuotuinen säästö.” Jos uudistus toteutuu ehdotetussa muodossa, on huomioitava, että Valtiokonttorin korvauskäsittelyssä ei mitään todennäköisimmin vapaudu henkilöstöresursseja. Kokonaiskorvauksen korottamista koskeva mahdollisuus tulee aiheuttamaan lisää harkinnanvaraista pohdintaa ja todennäköisesti lisäämään kanteiden määrää. Lisäksi jos yhteydenpitorajoituksia sekä ehdollista vankeutta koskevia säännöksiä ei huomioida tarkemmin hallituksen esityksessä, voi tämä aiheuttaa korvaushakemusten määrän ja korvausmenojen kasvua. Myös vuorokausikohtaisiin korvausmääriin vaikuttavat tekijät tulisi selkeämmin määrittellä, jotta resurssisäästö olisi mahdollinen.

Yleiset huomiot esityksestä

Ehdollisen vankeusrangaistuksen huomioiminen

27.5.2026

VK/21631/2026

Valtiokonttori pitää välttämättömänä, että ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittujen asemaa tulisi täsmentää esityksen perusteluissa. Vaikka ehdollinen vankeus ei muodollisesti sisällä vapaudenmenetystä, siihen liittyy vankeuden täytäntöönpanon uhka, joka heijastaa teon moitittavuutta. Ehdollinen vankeusrangaistus voidaan täytäntöön panna rangaistuksen koeaikana ja määrätä rangaistus ehdottomaksi. Mikäli Valtiokonttori myöntäisi korvauksen myös ehdolliseen vankeuteen tuomitulle, olisi korvaus perusteeton, mikäli vankeus myöhemmin tuomittaisiin ehdottomana. Ehdollinen vankeus voidaan tuomita suoritettavaksi ehdottomana, mikäli henkilö koeaikana syyllistyy rikokseen. Koeajan pituus on 1–3 vuotta ja syyte koeaikana tehdystä rikoksesta on nostettava 1 vuoden kuluessa koeajan päättymisestä. Jotta korvausta ei myönnettäisi perusteetta henkilölle, jonka ehdollinen vankeusrangaistus myöhemmin määrätään ehdottomaksi, Valtiokonttorin olisi odotettava tieto siitä, onko ehdollinen vankeus määrätty ehdottomaksi. Korvaustoiminnassa näin pitkän, jopa 4 vuoden odotus ehdollisen vankeuden tapauksissa olisi hyvin vaikeaa, sillä korvaushakemukset olisivat ennenaikaisia ja korvauksenhakijoiden olisi odotettava päätöstä useita vuosia. Asiassa olisi hyvä myös huomioida, että ehdolliseen vankeuteen tuomittu voisi saada suuremman korvauksen kuin saman vapaudenmenetyksen samasta rikoksesta kärsinyt sakkorangaistukseen tuomittu, vaikka rangaistuslajina sakon tulisi olla lievempi kuin vankeuden.

Vakiintuneessa korvauskäytännössä ehdollisen vankeuden tilanteessa vapaudenmenetystä on ehdollisen rangaistuksen sisältö ja tarkoitus huomioon ottaen pidetty rangaistuksen esisuorittamisena kuten ehdottomankin vankeusrangaistuksen suorittamisessa eikä siten ole kyse vapaudenmenetyksestä syyttömänä. On katsottu kohtuulliseksi, että mikäli pidättämisen ja vangitsemisen edellytykset syyksi luetuista rikoksista täyttyvät, korvausta maksetaan vain siltä osin kuin vapaudenmenetyksaika ylittää sen määräosan, joka korvauksenhakijan olisi tullut suorittaa ehdottomassa vankeudessa ennen ehdollaiseen vapauteen pääsemistä.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2010:22 todennut, että myös sellainen seuraamus, joka ei sisällä vapaudenmenetystä, kuten sakkorangaistus, voidaan ottaa huomioon vapaudenmenetykskorvausta alentavana seikkana kohtuullisuusarvioinnissa. Valtiokonttorin näkemyksen mukaan tätä periaatetta on johdonmukaista soveltaa myös ehdolliseen vankeusrangaistukseen, joka sakkorangaistusta ankarampana seuraamuslajina tulee huomioida vähintään vastaavalla tavalla.

Hallituksen esityksen luonnoksessa (s. 44) on kirjattu, että selvyuden vuoksi todetaan, että se, että henkilö on pidätetty tai vangittu jostain rikoksesta epäiltynä ja sittemmin tuomittu rangaistukseen muista kuin vapaudenmenetyksen perusteena olleesta rikoksesta tai rikosepäilystä, voi tapauskohtaisesti merkitä sitä, että lain 2 §:ssä ja 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tavoin korvauksen maksamista ei olisi pidettävä kohtuullisena. Valtiokonttori katsoo, että ehdollisen vankeusrangaistuksen tilanteessa on kyseessä samantyyppinen tilanne, jossa tapauskohtainen harkinta voi johtaa tilanteeseen, jossa korvauksen maksamista ei olisi pidettävä kohtuullisena. Muutoin tilanne voi johtaa siihen, että ehdolliseen vankeuteen tuomitut henkilöt, joiden osalta

27.5.2026

VK/21631/2026

vapaudenmenetysajalle syyksi luetun rikoksen perusteella on täytynyt sekä yleiset että erityiset edellytykset, saivat korvauksen samalla tavoin kuin täysin syyttömät henkilöt, joita ei ole tuomittu mistään rikoksesta.

Valtiokonttori ehdottaa, että ehdollisen vankeusrangaistuksen osalta hallituksen esitykseen kirjataan esitys samansisältöisenä, kun se on ollut kirjattuna lain valmistelun aikana.

Yhteydenpitorajoitukset

Yhteydenpitorajoitusten merkitys kärsimyskorvauksen määräytymisessä jää luonnoksessa osin epäselväksi. Esityksessä todetaan toisaalta, että yhteydenpitorajoitukset sisältyvät peruskorvaukseen eivätkä yleensä ole korvausta korottavia seikkoja, mutta toisaalta viitataan yksittäiseen oikeustapaukseen, jossa korvaus on myönnetty pelkästään yhteydenpitorajoitusten perusteella.

Valtiokonttori katsoo, että hallituksen esityksessä tulisi selkeästi todeta, etteivät yhteydenpitorajoitukset uudistetun sääntelyn nojalla lähtökohtaisesti ole korvausta korottava seikka sillä yhteydenpitorajoitukset on lähtökohtaisesti katsottu Valtiokonttorin vakiintuneessa korvauskäytännössä ja oikeuskäytännössä (KKO 2025:105, Helsingin käräjäoikeuden tuomio 28.8.2025 L 706/2023/2934, johon Helsingin hovioikeus ei antanut jatkokäsittelylupaa 17.12.2025 S 16/2025/2211)) sisältyneen peruskorvauksen määrään ja tämä on myös hallituksen esityksessä todettu lähtökohta. Lisäksi vakiintuneessa korvaus- ja oikeuskäytännössä yhteydenpitorajoitusten ja yhteydenpitokiellon on katsottu johtuvan tutkittavana olevan rikoksen tutkinnallisista syistä, eivätkä ne johdu suoranaisesti vapaudenmenetyksestä.

Mikäli yhteydenpitorajoitukset katsotaan korvausta korottavaksi perusteeksi, voi tämä johtaa huomattaviin korvaushakemusten määrien nousuun ja korvauksen myöntämiseen myös tilanteissa, jossa henkilö on ollut vankeusvankina ja siirtynyt rikosepäilyyn vuoksi tutkintavankeuteen määrääjäksi, saaden tutkintavankeusajan kuitenkin täysimääräisesti hyväksi luetuksi vankeusrangaistuksen suorittamisessa sitä lyhentäen.

Lisäksi Valtiokonttori ehdottaa, että yhteydenpitorajoitusten osalta tulisi huomioida SyytKorvL:n 2 §:n mukainen kohtuullisuusarviointi. Valtiokonttori näkemyksen mukaan korvauksen maksaminen voidaan tapauskohtaisesti katsoa kohtuuttomaksi, jos henkilö ei ole ollut syyttömästi vapautensa menettäneenä lain tarkoittamalla tavalla ja tutkintavankeusaika on hyvitetty kokonaisuudessaan vankeusrangaistusta lyhentäen.

Luovutustilanteet

Valtiokonttori toteaa lisäksi, että vakiintuneen korvauskäytännön mukaan SyytKorvL:a on sovellettu niissä luovutustilanteissa, joissa vapaudenmenetys on perustunut Suomen viranomaisen antamaan pidätysmääräykseen henkilön luovuttamiseksi Suomeen.

27.5.2026

VK/21631/2026

Syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavas-ta korvauksesta annettuun lakiin liittyvät muut uudistamistarpeet

Valtiokonttori esittää, että syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annettua lakia tulisi tarkastella ja uudistaa laajemmin kokonaisuudistuksen muodossa. Nyt ehdotettavat muutokset kohdistuvat vain osaan ko. lain uudistamistarpeista. Valtiokonttori on ehdotuksen valmistelun aikana tuonut esille myös muita uudistamistarpeita sekä tarpeen lainsäädännön ajantasaistamiselle. Valtiokonttori katsoo, että yksittäisten muutosten ohella kokonaisuudistus olisi perusteltua sääntelyn johdonmukaisuuden ja ennakoitavuuden parantamiseksi. Valtiokonttori katsoo kuitenkin, että osittaisuudistuksessa tulisi jo mahdollisimman hyvin ottaa huomioon edellä mainittujen epäkohtien tilanne ja kirjata ne hallituksen esitykseen Valtiokonttorin esittämällä ja perustellulla tavalla.

Aiemmin Valtiokonttorista annetun lain uudistuksessa on huomioitu Valtiokonttorin tietotarpeet myös SyytKorvL:n osalta ja Valtiokonttorilla on nykyään riittävät tiedonsaantioikeudet. HE-luonnoksessa on nyt mainittu, että ”Esityksellä olisi vaikutuksia Valtiokonttorin asiankäsittelyprosesseihin. Täydennetään jatkovalmisteluvaiheessa” (HE-luonnos s. 26). Jatkon osalta Valtiokonttori haluaa tuoda esille, että Valtiokonttorille tulisi taata mahdollisuus saada muilta viranomaisilta säännönmukaisesti tarvittavat tiedot rajapintaratkaisujen kautta.

Sanna Esterinen

Korvausjohtaja

Noora Allenius

Lakiasiainpäällikkö

Asiakirjan sähköinen allekirjoitus
Elektronisk underskrift av document
Electronic signature of a document

Asia / Sak / Case

VK/21631/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain muuttamisesta

Asiakirja / Dokument / Document

VK/21631/2026-2

Valtiokonttorin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain muuttamisesta

Allekirjoitukset / Underskrifter / Signatures

Signed By: Esterinen Sanna 91336985B
Signed at: 2026-05-27 15:30:00 +03:00
Reason: Hyväksyn tämän asiakirjan

Signed By: Allenius Noora 913237126
Signed at: 2026-05-27 15:02:39 +03:00
Reason: Hyväksyn tämän asiakirjan

